

Likvärdigt innovationsstöd genom samordning mellan regionala och nationella aktörer – med testbäddspiloter

UTKAST: Tidigt projektförslag inför nationell ERUF-utlysning 16 mars 2023

Syfte och mål

Satsningen syftar till att utveckla ett nationellt sammanhållet och tillgängligt innovations- och utvecklingsstöd med lokala, regionala och nationella funktioner. Detta ska byggas upp för livsmedelsbranschen, från jord till jord (vatten till vatten), en prototyp för andra branscher.

Projektet ska bidra till ett hållbart resilient livsmedelssystem med ökad konkurrenskraft för befintliga och nya företag. Utgångspunkten är befintliga noder i Skåne och Västra Götaland, representerade av Krinova Incubator Science Park och Innovatum samt två regionala testbäddarna som de samarbetar med (i form av Balsgård i Kristianstad och Testbed Landbaserad fiskodling i Trollhättan). I en fas 2 kommer övriga riket att knytas in i satsningen mer konkret.

I nuvarande stödsystem finns det stora regionala skillnader och många regioner som helt eller delvis har samma prioriteringsområden. Bristen på samordning och samverkan inom och över regiongränser och nationellt gör stödsystemet ineffektivt.

Målet med projektet är att tillgängliggöra och förstärka värdeerbjudande från dagens science parks och inkubatorer till företag/entreprenörer. Målet är också att etablera en samverkansmodell organisationer emellan som ger mer bärkraftiga inkubatorer och testbäddar, så att deras verksamhet kan ligga i framkant och bli långsiktigt hållbar. Detta ska gagna befintliga företag och start-ups, men även studenter, forskare, idé- och utmaningsägare. Inte minst genom att det ska göras lättare för företagen/entreprenörerna att hitta in till andra aktörer med kompetens, kunskap, finansiellt stöd och testbäddsanläggningar, i ett gränssnitt som är målgrupps och behovsanpassat.

Denna uppgradering av innovationsstödsystemet sker genom projektet "bottom-up", utifrån initiativkraft hos några av Sveriges mest välrenommerade aktörer. Det är dock ett framgångskriterium i sig att det sker i en nationell kontext, med koppling till Tillväxtverket (ansvarig för regional-nationell samordning inom nationella livsmedelsstrategin) och andra nationella aktörer som står bakom projektet (Sweden Food Arena, SISP, RISE m fl).

Koppling till RUN:s prioriteringar och strategiska mål

Satsningen bidrar till Regionala utvecklingsnämndens mål "Ett konkurrenskraftigt näringsliv" med särskild koppling till specialiseringsområdet Livsmedel.

Det finns en stark koppling till såväl Skånes Livsmedelsstrategi som Innovationsagendan för livsmedel (Innovationsstrategin). Satsningen adresserar tydliga utmaningar och behov som lyftes i 2021 i den ekosystemanalys som gjordes för sektorn, t ex vad gäller SME's tillgång till test-, demo och legoproduktionsmöjligheter liksom behovet av att bygga upp ett mer modernt *nationellt* innovationsstöd som möter näringslivets behov i denna sektor.

Avslutningsvis, satsningen ger också förutsättningar för en cirkulär omställning i livsmedelsbranschen (i enlighet med RUN:s verksamhetsplan), då den stödjer utvecklings- och innovationsprocesser som företag vill göra i denna riktning. Balsgård är en anläggning för växbaserad innovation, är ekologiskt certifierad och är en plats dit företag vänder sig för processteknik och –kompetens för nya hållbara och cirkulära produkter.

Projektbeskrivning

Bakgrund: Livsmedelskedjan är en kärnsektor i svensk ekonomi men företagsstödet haltar på nationell nivå

Projektet ska stärka näringens lönsamhet och konkurrenskraft vilket är avgörande för att kunna utveckla och producera livsmedel till en ökande befolkning på ett hållbart sätt. En livskraftig livsmedelskedja bidrar även med fler jobb i hela landet, en levande landsbygd, ökad välfärd, försörjningsförmåga och ökande export för att nämna några positiva mervärden.

Livsmedelskedjan omfattar 23 olika branscher som sysselsätter cirka 500 000 människor i 160 000 företag och näringen finns representerad i varje kommun i hela Sverige. Härav sysselsätter lantbruket ca 166 000 personer och produktionsvärdet uppgår till cirka 64 miljarder (2020, Källa [Jordbruksverket](#)). Livsmedelsindustrin är Sveriges tredje största industrigren, både vad gäller omsättning (ca 200 miljarder) och antal människor som jobbar i de olika företagen (ca 55 000 anställda) (Källa [Livsmedelsföretagen](#)).

Hela näringen har genom Sweden Food Arena samlat sig kring en gemensam innovations- och forskningsagenda. Missionerna är följande, och kan enbart nås om innovationsstödet uppgraderas och blir mer nationellt koordinerat:

1. *Världens mest attraktiva mat och dryck* - 2030 väljer medvetna konsumenter världen över svensk mat och dryck tack vare våra unika mervärden.
2. *Konkurrenskraftig matinnovation* - 50 nya svenska livsmedelsinnovationer som tillsammans omsätter 1 miljard euro år 2030.
3. *En resurseffektiv livsmedelssektor* - 2030 har den svenska livsmedelssektorns lönsamhet och resiliens stärkts tack vare ökad resurseffektivitet och hållbara produktionsmetoder.
4. *Klimatneutral livsmedelsproduktion* - Sveriges livsmedelsproduktion har netto noll klimatavtryck 2045.
5. *Mat och dryck för ett hälsosammare liv* - Tack vare ett attraktivt utbud av hälsosamma och smakrika produkter har svenska konsumenter bättre matvanor år 2030.

Behovet: Regionalt-nationellt innovationsstöd utifrån existerande starka noder och testbäddar

En stor del av livsmedelskedjans företag finns i landsbygdsområden där den generella utbildningsnivån är lägre än i de större städerna och där främjandesystemet är betydligt mer begränsat. Detta gör att det saknas en kritisk massa av regionala aktörer som är avgörande för att skapa en innovativ miljö och ett starkt regionalt innovationssystem. Detta gäller i synnerhet för regioner där livsmedelssektorn utgör en jämförelsevis liten andel av regionens näringsliv. I sådana regioner saknas relevant kunskap i främjandesystemet och det finns för få aktörer med genomförarkapacitet för att driva större projekt riktade mot livsmedelskedjan. Detta gör att det i många regioner är svårt att få kraft att genomföra regionens livsmedelsstrategi. Även i Skåne och Västra Götaland som är stora livsmedelsregioner är det i många sammanhang "för litet" att jobba inom regionen – det behövs nationell och internationell utblick och samarbeten.

I förädlingsledet råder på många håll omvända förhållanden i den mening att det finns ett främjandesystem som är inriktat på att stötta företagens innovationsprocesser och affärsutveckling men det saknas ofta relevant kunskap om livsmedelsproduktionens specifika villkor och förutsättningar. Detta gör att de erbjudanden som riktas mot företagen från det mer generella

innovationssystemet inte alltid upplevs som särskilt relevanta. Livsmedelssektorns företag står därför ofta långt ifrån det mer generella företagsfrämjande systemet.

Bristande tillgång till testbäddar, för bl.a. omvandling av idérecept till industristandard och testproduktion för marknadsverifiering är ett hinder i utveckling av nya bolag samt växt i befintliga bolag som söker innovera produkter och marknader. Likaså behövs testbäddar för att fungera som brygga mellan forskning och produktutveckling respektive marknad. Erfarenheter såväl studier (t ex RISE/Region Skåne) och från pågående projektbaserade initiativ (OpenLab Skåne, MatLust, Foodtech Innovation Network) pekar också på att företag har behov av lotsning och stöd i att hitta in i och använda lämpliga anläggningar för test, demo- och legoproduktion. Tillgången till att använda testbäddar ska inte behöva begränsa möjligheten för mindre företag att testa och skala upp produktion.

Efterfrågan av olika typer av testmöjligheter är således stor, samtidigt som många av testbäddarna i Sverige vittnar om svårigheter att få ekonomi i verksamheten. Det krävs en viss kritisk massa i inflödet av betalande användare, i många fall. Därför är det av stor vikt att befintliga anläggningar synliggörs och att det skapas en gemensam plattform dit det känns naturligt för företagen att vända sig för att hitta den hjälp de behöver

Projektet avser därför att pilotutveckla två testbäddar i fas 1 av projektet med sikte på nationell tillgänglighet. Dessa är för Skånes del Balsgård Foodtech som har ett dokumenterat värdeerbjudande till företag i framförallt dryckesbranschen och växtbaserade livsmedel, men där test och produktutveckling behöver kopplas till innovationsstödssystemets aktörer gällande företagsutveckling, marknad och innovation. För Västra Götalands del är det en testbädd för landbaserad fiskodling.

Aktiviteter (utkast)

Detta projekt ses som ett "Fas 1-projekt" som ska följas av ett fördjupande (längre och mer omfattande) projekt där aktörer från hela Sverige ingår. I fas 1 ska det genomföras aktiviteter i två kategorier:

1. Framtidens innovationssystem - En nationell kapacitetssupplegning med startpunkt i Skåne och VGR
 - *Företagen i fokus – skapa en nationell förmåga att fånga upp SME oberoende av geografi*
 - *Kartläggning/Analys – definiera fokusområden och kompetensbehov*
 - *Bygga grundmodell för effektiv samverkan nationellt, regionalt, lokal*
 - *Utveckla digitala moduler*
 - *Gemensam plattform med regional noder*
 - *Kunskapsbank med innovationsaktörer, verktyg, demoytor, testbädds*
 - *Task force som hanterar inflöde av företag*
 - *Verka proaktivt med scouting/omvärldsanalys för att möta företagens kommande behov*
 - *Internationella/Nationella utvecklingsprojekt för att öka kompetens hos stödaktörer och företag*
 - *Kunskapsöverföring mellan noder*
2. Utveckla två piloter där kapacitetssupplegning ska tillföra nytta för företagen i hela landet
 - *Testa grundmodell genom två Piloter*
 - *Testbed Balsgård*
 - *Testbed Landbaserad fiskodling*

Förväntade effekter

Aktiviteter	Resultat	Kortsiktiga samhällseffekter	Långsiktiga samhällseffekter
1. Framtidens innovationssystem – analys, kartläggning av kompetenser, bygga gemensam modell och arbetssätt	Regionalt koordinerade stödaktörer med närhet till entreprenörer vilka säkerställer ökad inflödesvolym av innovativa idéer som formeras och kopplas samman till rätt resurs i hela landet för att testas, utvecklas och skalas upp.	Fler affärer Fler kvalitetssäkrade, förmedlade kontakter mellan behovsägare (i privat och offentlig sektor) och innovatörer uppstår och härmed affärer. Ökat förädlingsvärde Fler affärer med innovationshöjd bidrar till ett ökat förädlingsvärde i livsmedelskedjans led. Nya jobb Skapande av arbetstillfällen i dessa företag, inbegripet genom produktiva investeringar Bidrag till grön omställning Företag ges bättre förutsättningar för övergången till en cirkulär och hållbar produktion	Stärkt innovationsförmåga inom livsmedelssektorn. Stärkt innovationsstöd till livsmedelsbranschen Ökad konkurrenskraft och produktivitet. Snabbare omställning mot ett hållbart och cirkulärt livsmedelssystem
2. Innovations Piloter- En pilot i Skåne testbed Balsgård. En pilot i Västra Götaland Testbed Landbaserad fiskodling	<i>Resultat kopplat till Balsgård pilot</i> Nationellt koordinerade regionala stödaktörer med närhet till entreprenörer säkerställer ökad inflödesvolym av innovativa idéer som formeras och kopplas samman till rätt resurs i hela landet för att testas, utvecklas och skalas upp. Framtagande av en modell baserad på Balsgård Foodtechs värdeskapande för innovatörer för dryckesinnovation. Utvecklat och testat gränssnitt för samverkan mellan ett nationellt innovationsstödsystem och Balsgård via Krinova.	Fler affärer Fler kvalitetssäkrade, förmedlade kontakter mellan behovsägare (i privat och offentlig sektor) och innovatörer uppstår och härmed affärer. Ökat förädlingsvärde Fler affärer med innovationshöjd bidrar till ett ökat förädlingsvärde i livsmedelskedjans led. Stärkta regionalt/lokalt innovationsstöd för SME inom livsmedel	Skåne stärker sin position som innovativ tillväxtregion, med nationella erbjudanden, när det gäller utveckling och tillverkning av växtbaserade livsmedel, särskilt dryck/pumpbara livsmedel i alla former. Attraktionskraft i ett sjudande innovationsklimat med dryckespets som sträcker sig från hantverk till radikal innovation och industrier.
Utvärdering och därefter ett större "Genomförande-projekt" som Fas 2			

Tidplan: Preliminärt 2023-08-01 till 2025-07-31

Partnerskap och intressenter

Partnerskapet består idag av: Innovatum, Krinova, Västra Götalandsregionen, Region Skåne.

Projektet kommer drivas av Krinova i samverkan med Innovatum

Samarbetspartners (kan utökas): Högskolan Kristianstad, Balsgård, Dalarna Science Park, Gotland Science Park, Södertälje Science Park, SISP, Sweden Food Arena

Organisationer och företag som kan leverera värde till och ha utbyte av arbete med målgruppen är exempelvis Akademi, RISE, Branschorganisationer som LRF och Livsmedelsföretagen, Kommuner och Regioner, nationella myndigheter såsom Vinnova, Jordbruksverket, Tillväxtverket, Business Sweden samt internationella aktörer.

Målgrupp: Entreprenörer och företag av olika storlek inom livsmedelssektorn och angränsande sektorer. Målgruppen är hela landets företag, men genom projektets tyngd i Skåne och VGR samt den kritiska massa av företag som är lokaliserade här förväntas projektet ge störst effekt för företag i denna geografi.

Finansiering och preliminär budget

Total budget förväntas vara i storleksordningen 7,5 miljoner kr, varav 40% sökes från ERUF.

Parterna önskar ansöka till Region Skåne om ett bidrag på 2 mkr som stöd till projektet.

Partner/Finansiär	2023	2024	2025	Följande års verksamhet sökes i Fas 2-projekt
ERUF	1,3 miljoner kr	1,3 kr	X kr	
Region Skåne	1 miljon	1 miljon		
Region Västra Götaland	1 miljon	1 miljon	Beslutas i april/maj	
Övriga parter, (ex. Krinova, HKR, Balsgård)	In kind 250 tkr	In kind 250 tkr		